

ສູພັດຈາ ສຸກາພ (2539 : น. 85 - 90) ໄດ້ກລາວສຶ່ງຫຼຸມຫນເມືອງແລະຫຼຸມຫນນບທໃກ່ດັ່ງນີ້

ຫຼຸມຫນເມືອງ

ນາກຈະກລາວສຶ່ງຫຼຸມຫນແບບຕົວເມືອງແລ້ວ ໃນອາຈະຈຳກັດຄົງໄປໄດ້ຍ່າງແນ່ວັດວ່າຈະ
ຕ້ອງມີລັກຊະນະຍ່າງໄວ້ນັ້ງ ແຕ່ສ່ວນມາກມັກຈະແປ່ງໄດ້ການຕູ້ຄວາມໜານແນ່ນຂອງປະຊາກອຕ່ອນນາດ
ຂອງພື້ນທີ່ ສິ່ງຄວາມຈິງໄມ້ຈຳເປັນຕ້ອງເປັນເຫັນນັ້ນກີ່ໄດ້ ເຫັນໃນເຫັດສຶກຮຽນຂອງອິນເດີຍ ມີພື້ນທີ່ນີ້ຍ່າ
ແຕ່ຈາກສູງ ແລະຄົນກົງຢູ່ກັນຍ່າງໜານແນ່ນ ເພົະສັກພາບເສຣະຫຼູກົງບັງຄົບ ສິ່ງເຮົາໄໝ່ອາຈະເຮັດໄດ້
ວ່າຫຼຸມຫນແບບນີ້ເປັນເມືອງ ເນື່ອຈາກມີຄົນມາກໃນເຫັດພື້ນທີ່ເພີ່ມເລີກນ້ອຍ ໃນຂະນະເດີຍກັນທີ່ທີ່ຄ່ອນ
ຂ້າງແໜ້ງແລ້ງ ກວ້າງໃໝ່ ແຕ່ມີປະຊາກຮັ່ງໜານແນ່ນ ເຮົາກີ່ໄມ້ເຮັດໄມືອງເຫັນກັນ..... ດັ່ງນັ້ນ ສັງຄົມ
ໃນເມືອງຈຶ່ງເປັນສັງຄົມທີ່ຕ້ອງພື້ນຜູ້ອື່ນໃນຫລາຍ ๆ ດ້ານ ແຕ່ສັງຄົມໃນຫນນບທເປັນແບບພື້ນເອງໄດ້

ສະບັບໄດ້ວ່າ ເມືອງເປັນທີ່ມີຄົນຍູ້ຍ່າງໜານແນ່ນໃນພື້ນທີ່ຈຳນວນໜີ່ ໂດຍຕ້ອງມີການ
ກື່ພາກອາສີກັນທາງເສຣະຫຼູກ ມີການປົກຄອງ ມີຮະບນສາຫະລຸມປະກາດຕີພອປະມານ ຕຄດຈົນມີ
ທີ່ປະກອບຄາສັນກົດ

ຍ່າງໄກ້ຄົມຫລັກກາງພິຈາລາດເຮືອງເມືອງໃນແຕ່ລະປະເທດກີ່ໄມ້ເໜືອນກັນ ເຫັນ ອາຈ
ຈະເພີ່ມ 1,000 ດັນໃນອາຍຸເຈັນດີນາ ທີ່ຂອງ 10,000 ດັນໃນອິຕາລີແລະສະເປັນ.....

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ຈຳນວນປະຊາກຮັ່ງໜານແນ່ນທີ່ຍ່ອມຈະແຕກຕ່າງກັນໄປ ແລະເປີ່ຍັນແປລັງໄດ້
ກາມລັກຊະນະຂອງເມືອງທີ່ຂອງຫຼຸມຫນທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປ ນັດກທີ່ໃຊ້ກັນມາກົກຕື່ອ ອູ້ຄວາມໜານແນ່ນຂອງ
ປະຊາກອຕ່ອພື້ນທີ່ ໂດຍພິຈາລາດຄວາມໜານແນ່ນຂອງປະຊາກອຕ່ອພື້ນທີ່ແລະທີ່ຕັ້ງ ເຫັນ ບຣິເຕັນທີ່ມີ
ປະຊາກອຕ້າງແຕ່ 25,000 ດັນເຊື້ນໄປເປັນຕົວເມືອງ ເປັນເຫັດທີ່ມີປະຊາກຮັ່ງໜານແນ່ນ ໄນກະຈຳ
ກວະຈາຍຈົນເກີນໄປ ທີ່ຂອງເມືອງມັກຈະມີປະຊາກໜານແນ່ນເກີນກວ່າ 100,000 ດັນ ຖື້ນ 500,000 ດັນ
ແມ້ຈະມີທີ່ວ່າງເປົ້າອູ້ນັ້ງ ແຕ່ຖ້າຈົມແລ້ວເນື່ອງຄວາມມີຄົນຍູ້ໜານແນ່ນແລະໄຟ່ນໍ່າງໄກລກັນຈົນເກີນໄປ

ສຶກສາຂອງຄົມໃນເມືອງ

ເມືອງເກົ່ວຂະບົນຈະເປັນศູນຍົກລາງຂອງການເປີ່ຍັນແປລັງທາງສັງຄົມ ແລະສຶກສາໃນເມືອງເປັນ
ສັງຄົມຂອງການແຈ່ງຂັ້ນ ຕ້ອງຕ້ອສູ້ ສຶກສາຂົ້ນຍູ້ກັບວັດຖຸແລະເວລາ ໄນເໜືອນຄົມໃນຫນນບທທີ່ສຶກສາຂົ້ນຍູ້
ກັບອຮນາກຕີ ເຫັນ ແສງແດດ ຜົນ ອຍາງໄກ້ຄົມຫລັກກາງແຕ່ຕົວເມືອງໄດ້ 7 ປະກາວຕື່ອ

1. การพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน สมัยก่อนชาวนาทำนาและผลิตสิ่งของที่ครอบครัวต้องกินต้องใช้ ชาวนาต้องพึงตนเอง การต้องพึงพาอาศัยผู้อื่นจึงน้อย ส่วนคนในเมืองทำงานกับบริษัทส่วนตัว ภาคการ รับจ้าง ฯลฯ จึงต้องพึงพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจ กับในด้านอาหาร การกิน การก่อสร้างบ้านเรือน การผลิตเสื้อผ้า การรักษาให้คงยั่งเจ็บ การชันสูงและการซื้อขายผลิตผล สำนักงานใดส่วนหนึ่งเกิดหยุดชะงักลงด้วยเหตุใดก็ตาม เมืองจะประสบความอุ่งยาก การพึงพาอาศัยกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2. มีคนเป็นจำนวนมากและความเป็นอยู่ไม่อยู่ในเดียวกัน (*heterogeneous*) การอบรมสั่งสอนกับมีความต่างกัน (สุพัตรา สุภาพ, 2528 : 71) เมืองเป็นที่รวมของคนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม และคนในเมืองบางกลุ่มอาจจะไม่ยอมรับแนวความคิดจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เพราะความคิดต่าง ๆ อาจจะเปลี่ยนได้ ซึ่งก็เป็นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่ในขณะเดียวกัน แม้ความคิดจะต่างกัน คนที่ต่างกัน ต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนาอาจอยู่ร่วมกันได้ เพราะมีแนวความคิดหลักเป็นมาตรฐาน เช่น ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ รักบระเทศ เศรษฐกิจ ความพอเพียง เป็นต้น

3. มีการปักครองอย่างเป็นระเบียบ โดยมีเจ้าหน้าที่ทั้งระดับห้องถิน เทศบาล จังหวัด เป็นผู้ดำเนินงานไปตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่รัฐบาลมอบหมาย แต่ละคนก็ทำไปตามตำแหน่ง คนที่ตัดสินใจคือคนที่มีตำแหน่งสูงสุด คนที่รองลงมาก็เป็นผู้ช่วย โดยแบ่งงานออกเป็นประเภทต่าง ๆ และให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาเป็นคนทำ

4. ติดต่อกันตามสถานภาพ การอยู่ตามชนบทอยู่ในสังคมวงแคบ คนมักรู้จักกันดี ชีวิตความเป็นอยู่ก็แบบง่ายๆ และเป็นแบบเดียวกัน (*homogeneous*) แต่คนในเมืองมีคนเป็นจำนวนมาก จึงไม่อาจรู้จักกันหมด มักรู้จักกันเพียงฉบับจวยไม่ค่อยรู้จักกันลึกซึ้ง ชาวเมืองติดต่อและรู้จักกันตามสถานภาพ มากกว่ารู้จักกันเป็นการส่วนตัว เช่น คนเชื้อ คนนาย คนติดต่อ คนให้บริการ คนขับรถ ตำรวจ นายจ้าง ฯลฯ เป็นการติดต่อตามหน้าที่การทำงาน หรือไม่ก็เป็นเพราะอยู่ในครอบครัวเดียวกัน และคนในเมืองมักจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคนอื่นอยู่แบบคล้ายตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ แม้บ้านจะใกล้กันก็ยังไม่ค่อยรู้จักกัน เป็นการอยู่โดยเดียวท่ามกลางประชาชนที่แยอัด ไม่เหมือนชาวชนบทที่รู้จักกันหมดในสังคมนั้น และมีความสัมพันธ์กันแบบเป็นการส่วนตัว

สรุปแล้วคนในเมืองจะไม่สนใจบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจของเข้า จะติดต่อกับบุคคลที่ตนสนใจและต้องเกี่ยวข้องด้วย คนในเมืองจึงมีลักษณะแบบรวมกันและแยกกัน เพราะชีวิตในเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ ตลอดจนสิ่งเดียวกันใจก็มีมากกว่าชาวชนบท ความไม่เป็นระเบียบจึงมีมากกว่า ชาวเมืองจึงต้องขึ้นอยู่กับกฎหมาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม แก่ทุกคน การแสดงความคิดหรือวิพากษ์วิจารณ์จึงต้องอยู่ในขอบเขต

5. **ขึ้นอยู่กับเวลา** ไม่ว่าจะตื่น ทำงาน นอน หรือแม้แต่การพักผ่อน ชาวเมืองเป็น高速发展ของเวลาโดยแท้ เพราะเวลาคือสิ่งบ่งการชีวิต ที่จะต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนด ส่วนคนชนบทจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ทำอะไรไร้ตามธรรมชาติ

6. **มีสิ่งเดียวกันหรือล่อใจมาก** เช่น สถานเริงรมย์ต่าง ๆ อาบ อบ นวด ภัตตาคารมินสปูนเสริฟ โรงแรม ฯลฯ เงินจึงเก็บได้ยาก และยังเป็นปัจจัยของการประเทาทต่าง ๆ

7. **มีการแข่งขันกันมาก** คนในเมืองจึงเป็นโรคประจำมาก เมื่อเทียบกับกับชาวชนบท เพราะอยู่แบบตัวใครตัวมัน ชีวิตต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดตลอดเวลา อยู่นึงไม่ได้ประจำที่จึงเครียด ความกดดันทางจิตจึงมีมาก

ปัญหาของตัวเมือง

1. **มีคนแตกต่างกัน** เมืองเป็นที่รวมของคนซึ่งมาจากที่ต่าง ๆ แบบแผนของการดำเนินชีวิตจึงต่างกัน เช่น ภาคใต้กินอาหารประเภทหนึ่ง นครหลวงฯ กินอาหารอีกประเภทหนึ่ง หรือชาวยิสราเอล 4 คน ชาวไ泰มีได้เพียง 1 คน ที่จะจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายได้

2. **ปัญหาสุขภาพ** ปัจจุบันการสาธารณสุขและยาทันสมัย ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมืองปลอดภัยกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะคนที่อยู่กลางใจเมืองจะได้รับสิ่งมีพิษต่างๆ เช่น ควันจากห้องเรียนหรือโรงงาน ทำให้อากาศเสียหรือฝุ่นละอองมาก น้ำเสีย หรือไม่กีสุขภาพเสีย เพราะเสียงรบกวนต่าง ๆ เช่น รถ เรือ เป็นต้น

ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมายจัดสิ่งที่ทำความสะอาดเดือดร้อนแก่ส่วนรวม เช่น ให้โรงงานกำจัดควันและน้ำเสีย โดยมีเครื่องกรองหรือทำปล่องสูง ๆ ปล่อยควัน หรือห้ามรถต่าง ๆ ลง

เลี้ยงรบกวน เช่น ให้รถจักรยานยนต์ หรือเรือหางยาวลดเสียงลง ปัญหาสุขภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปริมาณน้ำที่ใช้เพื่อให้พอแก่ความต้องการ สาเหตุที่น้ำเสียก็คือการใช้ชักล้างเสื้อผ้า (David, 1969 : 278 - 280) และสิ่งต่าง ๆ เพราะการซักเสื้อผ้าล้างสิ่งของทำให้น้ำสกปรกยิ่งขึ้น ซึ่งก็ต้องหาทางระบายน้ำในที่อื่น ถ้าหากระบายน้ำลงสู่แม่น้ำก็ยังจะทำให้น้ำเสียยิ่งขึ้น

3. ปัญหาน้ำกินน้ำใช้ โดยเฉพาะน้ำประปา เป็นปัญหานิยมมาก เพราะถ้าชาวเมืองขาดน้ำประปาก็ไม่อาจจะอยู่ได้ เพราะส่วนใหญ่เป็นบ้านที่ไม่ได้อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง ชีวิตของคนในเมืองชี้ช่องอยู่กับน้ำประปา ถ้าไม่มีน้ำประปาน้ำอ้อมพอก็จะทำให้เกิดปัญหามีน้ำ ตามมาด้วย คือการขาดน้ำดาลชั่วโมงไปจนแฉบดินทรุด หรือไม่มีน้ำดื่มนหรือใช้ เช่น อาบน้ำชั่วโมง ชักผ้า ประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะโรงพยาบาล ถ้าขาดน้ำจะทำให้คนเจ็บป่วยได้รับความลำบาก ไทยเรามักจะประสบปัญหาเรื่องน้ำประปาน้ำพ่อใช้ ซึ่งทำให้คนหมุดนิธิ สกปรก และสุขภาพจิตเสียได้ง่าย

4. ปัญหาการจราจร ยิ่งเมืองขยายออกไปเท่าไร มีการชนสังสະดาภสบายนั่นก็จะอยู่พอกันไปตั้งบ้านเรือนห่างไกลจากตัวเมือง มีการสร้างชุมเปอร์ไฮเวย์เชื่อมระหว่างเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง ทำให้การคมนาคมรวดเร็ว แต่ปัญหาที่ประสบคือ ถนนในเมืองขยายออกไม่ได้ เพราะติดอาคาร คนส่วนมากจึงพบว่าใช้เท้าเดินจะไปได้เร็วกว่ารถในที่บ้านแห่ง ปัญหานี้ก็ประการหนึ่งคือ ที่จอดรถ ในทางปฏิบัติหลายแห่งมีที่จอดรถไม่เพียงพอ เป็นต้น

5. ปัญหาเศรษฐกิจ คนในเมืองส่วนใหญ่มีสิ่ง夷้วยวนใจ เช่น สถานะเงื่อนดูดีต่างๆ ในที่คับแคบ ราบอับน้ำด บาร์ คอฟฟิชชัน ฯลฯ โดยการที่จะใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยจึงมีมาก ตลอดจนแต่ละคนก็ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ในด้านอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ฯลฯ เงินเงินเป็นสิ่งจำเป็นและมักจะหมดไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในชนบทชั้นกลางและชนชั้นต่ำ ส่วนชาวชนบทสิ่ง夷้วยวนใจมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย เศรษฐกิจก็พึ่งพาตนเองได้ ค่าครองชีพก็ถูก เช่น มีข้าวกิน มีอาหารจากพืชไว้ที่ปลูก หรือหาบปลารากบ่อ เป็นต้น ชาวชนบทจึงไม่ค่อยได้ใช้จ่ายเงินโอกาสที่จะเก็บเงินจึงมีมากถ้าได้และมีที่ดินของตัวเองหรือผลิตพืชผลได้ดี

6. การปักครอง การปักครองจะมีประสิทธิภาพ ถ้าหากได้คนดี ที่สำคัญคือ นายกเทศมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องดูแลให้ทั่วถึง และพยายามจัดอุปสรรคในการปักครอง

7. การไม่ประสานงานกัน จะเห็นได้ว่าบัญชาต่าง ๆ เช่น คุณตาม อาจกาศ น้ำตกปูอก น้ำประปาไม่พอ ตามเมืองและชานเมืองก็ยังแก้ไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อย ซึ่งอาจจะเป็น เพราะทำงานข้ออันกัน งานไม่ประสานกัน หรือไม่เกิดต่างคนต่างไม่ยอมรับว่าเป็นหน้าที่ของตน เป็นการปัดสวะให้พ้นด้วย

8. ชุมชนแออัด เป็นบัญชาติเมืองต้องประสบเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเมืองใหญ่หรือ เมืองเล็ก เพราะเป็นถิ่นที่อยู่ของบุคคลที่มีรายได้และมาตรฐานความเป็นอยู่ต่ำ หรือรายได้ไม่แน่นอน ครอบครัวก็มีสมาชิกมากเมื่อเทียบกับสหภาพตัวบ้าน จึงเป็นแหล่งที่อยู่อย่างแออัดและขาดสุขลักษณะ เป็นแหล่งกำกับให้เกิดบัญชาติสังคมมากมาย เช่น สุขภาพเสื่อมโทรม เด็กกระทำผิด สุรา โสรนี ฯลฯ

9. สุขภาพจิต ในเมืองมีการแข่งขันกันมาก มีการซัดแย้งในบทบาทและความ ก้าวหน้า ตลอดจนมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลักดันให้คนต่อสู้ คนในเมืองสุขภาพจิตจึงเสื่อม เช่น ใน สหรัฐอเมริกา รัฐแมสซาชูเซตส์กลางศตวรรษที่ 19 เทียบกับศตวรรษปัจจุบัน มีคนเป็นโรคจิตสูง ขึ้น ส่วนใหญ่ก็เป็นกับคนที่มีอายุเกินกว่า 50 ปี และอายุต่ำกว่านั้นมีน้อย (Bossard, 1938 : 602)

บัญชาติชาวชนบท

ชนบทเป็นที่รวมของคนจำนวนน้อย มีความสมพันธ์แบบส่วนตัว รู้จักกันดี มีความนิยม แบบของความประพฤติและความเชื่อคล้าย ๆ กัน ส่วนใหญ่เชี่ยวชาญอยู่กับ

1. ธรรมชาติ คนในเมืองมีสิ่งอำนวยความสะดวกความสะอาดสบาย เช่น มีน้ำประปา ไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ ถนน การทำงานที่ทำในสำนักงาน ส่วนชาวชนบทเชี่ยวชาญอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งดำเนินการยาก ผลิตผลก็มาก ชาวชนบทก็มีโอกาสซื้อขายสิ่งที่ตนต้องการได้ แต่ดำเนิน ได้慢ไม่ตกล ผลิตผลน้อย ขาดน้ำก็จะทุกข์ยาก อาจจะเป็นหนี้สิน และเป็นการทำให้ทุนรอนใน ปีต่อ ๆ ไปลดน้อยลง (Horton, 1965 : 600)

2. มาตรฐานการครองชีพต่ำ ชาวชนบทมีมาตรฐานความเป็นอยู่ต่ำกว่าในเมือง เพราะมีเชื้อตอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่มีสิ่งพื้งเพื่อหล่อใจ อุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวก อาหาร การกินก็ไม่ต้องการคุณภาพอะไรมาก มีข้าว กะปิ น้ำปลา ก็พออยู่ได้ ไม่จำเป็นต้องกินหมู กินไก่ เนื้อ ตลอดจนเสื้อผ้าก็พอคุ้มแค่คุ้มฝัน ไม่ต้องนຽหน้าอะไรก็พออยู่ได้

3. ความเจ้อข้ามมิมาก เพราะชีวิตไม่มีการแข่งขันเหมือนคนในเมือง มีความมั่นคงในแง่ของการมีกินมีใช้ ไม่ได้รับวัฒนธรรมหรือสิ่งยั่วยวนใจที่ทำให้เกิดความกราดตื่อเรื่องรัก หรือความฟุ่มเฟือย ที่จะนำมาซึ่งความอยากหรือความลับในบ คุณในชนบทจึงเป็นโรคประสาท น้อยมาก เพราะมีการต่อสู้แข่งขันน้อย แต่ความเจ้อข้ามมิผลเสียในแง่ทำให้ขาดความกราดตื่อเรื่อง และมีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ ไม่ค่อยมีความคิดหรือเรื่องราวในการสร้างฐานะให้ตื้น

4. ความเจริญหยุดยั้งกับที่หรือไปได้ข้ามก ค่า เพราะชาวชนบทที่ไปเน้นเรื่องการทำตัวให้เข้ากับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายความถึงตัวบุคคลอื่น มีความเกรงอกเกรงใจกัน พยายามหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง การปฏิบัติต่อกันก็มีดีก็อนหลักชนบทรวมเนื่องประเพณีแต่ หนหลังเป็นหลัก วิทยาการใหม่ ๆ จึงแทรกซึมเข้าไปได้ยาก

5. งานขาดประสิทธิภาพ เพราะทำงานโดยยึดหลักของสุ่มคล่องแคล่ว ผ่อนปรนกัน ไม่เข้มงวดจริงจังต่อการควบคุมความประพฤติของบุคคล ไม่ค่อยเป็นไปตามระเบียบที่แน่นอน ยึดหยุ่นในการปฏิบัติตามกฎ ไม่ค่อยจริงจังกับธุรกิจ บางครั้งการทำงานจึงเป็นไปตามอำเภอใจ

Dunham ได้แบ่งประเภทของชุมชนออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. แบ่งตามจำนวนประชากร
2. แบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
3. แบ่งตามความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐ
4. แบ่งตามลักษณะพิเศษของประชากร

1. แบ่งตามจำนวนประชากร

การแบ่งชุมชนตามจำนวนประชากร เป็นการแบ่งตามขนาดของชุมชน โดยถือเอา จำนวนประชากรในชุมชนเป็นเกณฑ์ Karlin ได้แบ่งชุมชนได้ดังนี้

1. Hamlet ได้แก่ ชุมชนที่มีประชากรต่ำกว่า 1,000 คน
2. Village ได้แก่ ชุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 1,000 - 2,500 คน
3. Town ได้แก่ ชุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 2,500 - 25,000 คน
4. City ได้แก่ ชุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 25,000 - 100,000 คน
5. Large City ได้แก่ ชุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 100,000 - 1,000,000 คน

ประเทศไทยแบ่งชุมชนออกเป็น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค มี นครหลวงซึ่งนับเป็นมหานครอยู่แห่งเดียว

2. แบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

Olson ได้แบ่งชุมชนตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ชุมชนหัตถกรรม หมายถึง ชุมชนที่มีการจ้างแรงงานในการหัตถกรรม 50% ขึ้นไป หรือมากกว่าการจ้างชนิดอื่น
2. ชุมชนอุตสาหกรรม มีการทำอุตสาหกรรมนำหน้ากว่าการค้าขายของปลีกกว่า 50% หรือมากกว่าชนิดอื่น
3. ชุมชนขนส่ง หมายถึง การจ้างจำนวนขายส่งอย่างน้อย 25% หรือมากกว่า ชนิดอื่น
4. ชุมชนขายปลีก ชุมชนศูนย์กลางการศึกษา ชุมชนศูนย์กลางการประกอบ ชุมชนเมืองแร่ ชุมชนพักผ่อนหย่อนใจหรือตากอากาศ

3. แบ่งตามความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐ

ห้องที่ที่รัฐกำหนดไว้ให้การปกครองในเขตตัวจากเขตอื่นๆ ซึ่งอยู่ในเขตเดียวกัน เช่น ในนครนิวอร์ลีน หน่วยงานต่างๆ ไม่ได้เข้าอยู่กับนครหลวง อยู่ในความปกครองของตนเอง ของนิวอร์ลีน

4. แบ่งตามลักษณะพิเศษของประชากร

ชุมชนที่ประชากรอาศัยอยู่มีลักษณะพิเศษ เช่น เป็นยาเล้ม นิคมต่างๆ ชาวเช้า เผาต่างๆ ไชน่าทาวน์ พานิชรัต บ้านแขก บ้านญาวย

(พัฒน์ ศุภามรงค์ 2537 : น. 402 - 403)

1.4 ลักษณะของชุมชนไทย

ถ้าพิจารณาในแง่ของวัฒนธรรม สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่เก่าแก่สืบทอดกันมาเป็น เกต้าข้านาน วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ไม่เข้มงวดกวดชั้นดังเช่นวัฒนธรรมของชาติอื่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะลักษณะนิสัยของคนไทยมีลักษณะอันเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้วก็ได้ ประกอบกับ

สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่វิถีชีวิตของคนไทยที่มีมั่นคงยั่งนานรองรับความเดิมเกิด การซัดแย้งกันระหว่างสังคมเก่ากับสังคมใหม่ ทำให้ภาพพจน์และวัฒนธรรมไทย coy ๆ เสื่อมลง ซึ่งบังเกิดผลผลกระทบกระเทือนต่อสังคมไทยด้วย ลักษณะสังคมไทยจะปรากวากการจัดกระบวนการ ของประชาชนอยู่ในชนบทมากกว่าในเมือง

อนันน์ เอพ เอมบี ได้กล่าวถึงสังคมไทยว่า “คนไทยนั้นขาดความสม่ำเสมอ ขาดระเบียบวินัยด้วยตัวเอง ไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด เปรียบเทียบกับญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นขาดระเบียบและขาดวินัย เปรียบเทียบคนญี่ปุ่นกับคนไทยไม่ควรพกภูเกณฑ์ของ ผู้นำบริหาร และไม่มีความสำนึกในเรื่องเวลาแบบสังคมอุดถานกรอบ”

เพชรุย เครือแก้ว ได้กล่าวถึงสังคมไทยว่า “ลักษณะของสังคมไทยเป็นแบบสังคม ชนบท สิ่งที่พอดูมองเห็นได้ง่าย ๆ เช่น ความสัมพันธ์ประจำวันกับคนอื่น ๆ มักจะทำสิ่งต่าง ๆ ไปตามความรู้สึกและตามประเพณี ไม่ได้ตั้งจากฐานความสัมพันธ์ไปตามเหตุผลและไม่มีการ พิจารณาเหตุผลที่ควรจะเป็น เรายังสังเกตเห็นคนไทยนิยมรู้จักกันเป็นสองข้าง คือ เป็นกันเอง นิยมสนใจในเรื่องคนอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องและเป็นประกายนั้นแก่ตนเอง มีการจับกลุ่มพากເຫາພາກເຫາ และศูนย์บินน้ำท่า เอาใจใส่ในเรื่องส่วนตัวของคนอื่นกันอยู่เสมอ”

ศุภนิตย์ วัฒนาภาดา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของสังคมไทย ดังนี้

1. ใจแคบต่อการแสดงความคิดเห็นและเหตุผล
2. ใจว้างต่อการอิจฉาริษยา
3. ใจเย็นต่อการทำนาหักกินและการทำงาน
4. ใจเนื้อต่อสิ่งเร้าและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ใจฟุ่มเฟือยต่อสิ่งที่ไม่จำเป็น
6. ใจลำเอียงขาดเที่ยงธรรม
7. ใจหนักไม่ทุกชีวอน
8. ใจโลเล ขาดหลักการ
9. ใจซื่อมือสกปรก
10. ใจบุญให้ทาน

ไฟบูล์ย์ ช่างเรียน “ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสังคมไทยว่า “ลักษณะสังคมไทย มีลักษณะเป็นระบบชนชั้น อันสืบทอดมาจากระบบศักดินา โดยถือเอาเกียรติหรือฐานะของ สังคมไทยเป็นเครื่องสำคัญ เช่น วงศ์ตระกูล ความมั่งคั่ง หรือฐานะทางการศึกษา เป็นต้น ลักษณะ สังคมไทยเป็นสังคมชนบท กล่าวคือ ครอบครัวมีขนาดใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเป็น ไปตามความรู้สึกหรือข้อบอกรวมเนี่ยมประเพณี สภาพชีวิตความเป็นอยู่ง่ายๆ ไม่มีพิธีกรรมและ ยุ่งยาก ลับซับซ้อนอะไรนัก แต่เป็นสังคมที่มีจิตใจอบอุ่นอารมณ์ เอื้อเฟื้อเผื่องอกันและกัน เสมอ และในประการสุดท้าย ลักษณะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของ ประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ใน ด้านคุณค่าของสังคมไทย ยังนิยมยกย่องเงิน ยกย่องอำนาจ ยกย่องความเป็นชาูใส แลนนิยม ยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน”

เพื่อบร. ดับบลิว. ริกก์ส (Freb W. Riggs) “ได้อธิบายลักษณะสังคมไทยว่า “เป็นสังคมที่ กำลังเปลี่ยนแปลง (Transitional Society) กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง จากระบบสังคมเก่า (Traditional Society) หรือระบบสังคมเกษตรกรรม (Agraria) ไปสู่ระบบสังคม ใหม่ (Modern Society) หรือระบบสังคมอุตสาหกรรม (Industria) และผลของการเปลี่ยนแปลงดัง กล่าวนี้จะทำให้บทบาทของสถาบันทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทำให้เกิดผลกระทบกระเทือน อย่างสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองและการบริหาร”

ยัชรา โพธิyanน์ (2539 : 45 - 51) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมไทยว่า โดย ทั่วไปสังคมไทยมีลักษณะ ดังนี้

1. มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ

สุพัตรา สุภาพ (2531 : 17) “ได้ให้ความหมายของคำ “โครงสร้างแบบหลวมๆ” (loosely - structured social system) ว่าเป็นสังคมที่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเดียวกัน ต่างกันได้ หรือปฏิบัติตามที่ตนพอใจ ไม่จำเป็นต้องคงเส้นคงวาแบบเดียวกันเสมอไป มีความยืดหยุ่นไม่มีด กกฎเกณฑ์ตายตัว ขาดระเบียบวินัย ขอบเขตตามใจตัวเองซึ่งมักเห็นแก่ตัวเป็นใหญ่”

สังคมไทยมีลักษณะที่นิ่มเอียงในทางที่ก่อ大局มาแล้ว ข้อดีก็ในเรื่องของการประนีประนอม หรือประสานประยุทธ์ไม่เกิดความขัดแย้ง ผู้มีดีไม่อาจถูกลงโทษแต่อาจถูกนินทา ว่าร้ายเหลือเงียบหายไป

2. ยึดชนบทรวมเนียมประเพณี

คนไทยมีความโน้มเอียงของการยึดชนบทรวมเนียมประเพณีเดิมเป็นหลัก ไม่ค่อยยอมรับความคิดใหม่ แต่จะทำอย่างที่เคยทำหรือทำตามที่ตัวเองพอดี โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกลความเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นน้อย ยกเว้นในเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ชนบทรวมเนียม ประเพณีเป็นที่ยึดน้อยลง

3. เป็นสังคมเกษตรกรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในโซนร้อน อุณหภูมิของอากาศสูงเกือบตลอดปี อยู่ในเขตรมสม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ที่ราบสูงและภูเขา เนماะแก่การเพาะปลูก คนไทย ส่วนใหญ่จึงเป็นเกษตรกรมาแต่โบราณ ครอบครัวชาวนาจึงเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทย มีการรวมกลุ่มกันเพื่อกิจกรรมการทำนาด้วยความสมัครใจและไม่เป็นทางการ ผสมด้วยคนละสังคม และช้าราชการทั้งหมดอยู่ภายใต้การปกครองในระบบสมบูรณ์แบบสิทธิราช มีพระมหาภัตตริย์ เป็นที่เคารพสักการะและเป็นผู้นำผู้บุกครองมาแต่โบราณ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ไปเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหาภัตตริย์เป็นประมุขแล้วก็ตาม ความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งยังอยู่ในองค์พระมหาภัตตริย์และศาสนาอยู่เช่นเดิม

4. โครงสร้างของชนชั้น

ทั้งโดยการนิยมในทรัพย์สมบัติ สถานภาพทางสังคม เกียรติ อำนาจ ความดี นิยมในเงินตรา ยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน ยึดบุคคลเป็นหลัก ยกย่องผู้อาวุโส ยอมรับมากกว่ามองรุก รวมทั้งความสำคัญระหว่างญาติพี่น้องลดน้อยลง จะผูกพันเฉพาะผู้ที่ใกล้ชิด เพราจะชีวิตมีการแข่งขันหรือแร้นแค้นมากกว่าแต่ก่อน และ/หรือด้วยเหตุอื่น ๆ ที่แบ่งแยกสังคมออกเป็นชนชั้นต่างๆ (สุพัตรา สุภาพ, 2531 : 32 - 35) การจัดระดับชนชั้นของสังคมไทยจึงมิได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เพราะมีปัจจัยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องคือ

1) วงศ์ตระกูล เป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ หรือ เป็นสิ่งที่ได้มาโดยความสามารถ เช่น เป็นขุนนาง ขุน หลัง พะยา

2) ตำแหน่งทางการเมือง ผู้มีอำนาจทางการเมืองสูง จะมีอำนาจและได้รับการยกย่อง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้แทนราชฎรฯ ฯลฯ

3) ตำแหน่งทางราชการ เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มีหน้าที่สำคัญ เช่น ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายพล เป็นต้น

4) อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น พ่อค้าคนดี นักหัมสืบพิมพ์ หัวหน้ากรรมาธิการ

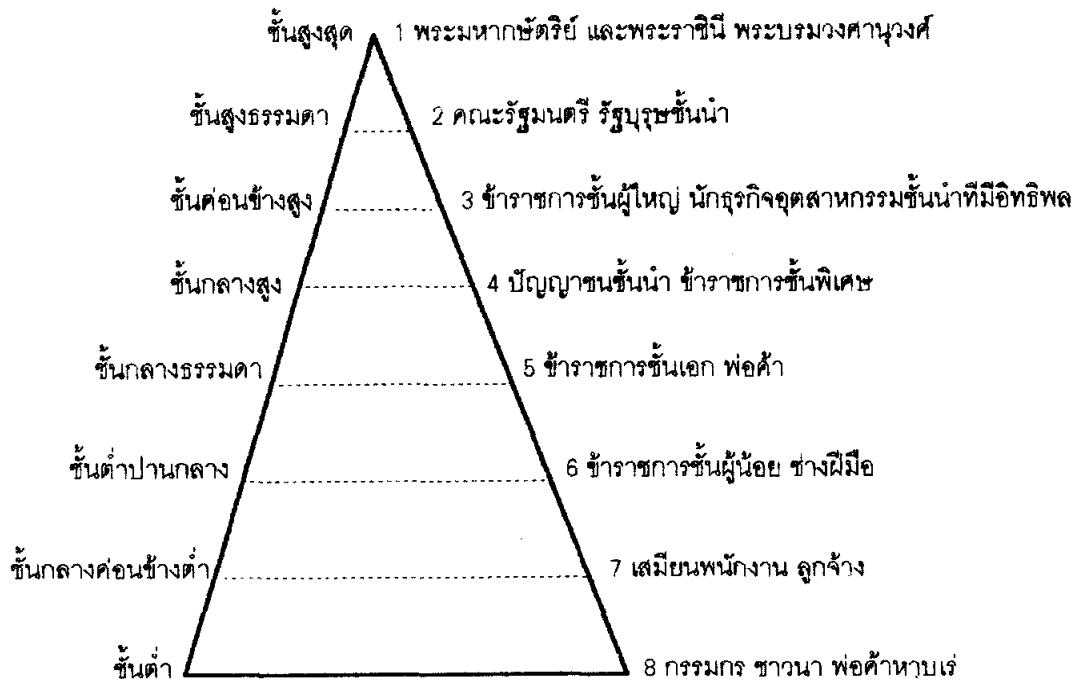
5) ความมั่งคั่ง ผู้มีทรัพย์สิน殷殷ทองมาก มักจะได้รับการยกย่องอยู่ในระดับสูง ความมั่งคั่งจึงคล้ายเป็นสัญญาณของความสำเร็จและได้รับเกียรติในสังคม

6) ระดับการศึกษา ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะได้รับการยกย่อง ยิ่งการศึกษาสูงเท่าไร ยิ่งจะได้รับการยกย่องมากขึ้นเท่านั้น แม้แต่การทำงาน คนมีการศึกษาสูง ย่อมได้ตำแหน่งหน้าที่การทำงานดีกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ

7) อาชีพ ปกติคนที่มีอาชีพเป็นที่ยกย่องจะได้รับสถานภาพสูงในสังคม เช่น นักการเมือง นักการศึกษา ครุ อาจารย์ นักกฎหมาย แพทย์ ทหาร ตำรวจ ฯลฯ ส่วนผู้มีอาชีพใช้แรงงาน ช่างฟิต ช่างท่อสี กroducedกรแบบหาม จะไม่ได้รับการยกย่อง

(สุพัตรา สุภาพ, 2531 : 24 - 35 รายงาน นิพนธ์ ศันธิเสว, 2512 : 44 - 45)

แผนภูมิชั้นในสังคมไทย

ชั้นสูงสุด มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงลงมา มีเชื้อพระวงศ์ชั้นสูง เช่น พระบรมวงศ์เธอ

ชั้นสูง ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี บุคคลชั้นรัฐมนตรีทั้งหลาย องค์มนตรี และ รัฐบุรุษผู้มีเชื้อ

ชั้นค่อนข้างสูง ประกอบด้วย บุคคลชั้นปลัดกระทรวง นายพล อธิบดี อธิการบดี ของมหาวิทยาลัย ผู้นำทางการค้าและเศรษฐกิจ

ชั้นกลางสูง ประกอบด้วย ปัญญาชนชั้นนำ ข้าราชการชั้นพิเศษ ผู้อำนวยการกอง หรือสำนักงาน อาจารย์ผู้ใหญ่องค์สถาบันชั้นมหาวิทยาลัย ครุ อาจารย์ที่มีคุณวุฒิสูงและมี ชื่อเสียง นักธุรกิจชั้นนำ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ นักเขียนผู้มีเชื้อ นักวิชาการ นายแพทย์ชั้นนำ

ชั้นกลางธรรมชาติ ประกอบด้วย ข้าราชการชั้นเอกธรรมชาติและชั้นโภ พ่อค้า ปัญญาชน ชั้นรอง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีและโทในประเทศหรือจากต่างประเทศ ทนายความ นายแพทย์ นักธุรกิจชั้นรอง ครูอาจารย์ทั่วไป

ชั้นกลางค่อนข้างต่ำ ประกอบด้วย ข้าราชการชั้นต่ำ นักธุรกิจ บุคคลผู้ที่พอมีพอกิน การศึกษาไม่สูงนัก รวม ๆ ม.3 หรือ มศ.5 หรืออย่างน้อยก็เข้าเรียนศึกษาชั้นสูง หรืออนุปริญญา ชั้นกลาง หรือช่างเครื่องยนต์

ชั้นต่ำปานกลาง ได้แก่ เสมียน พนักงานอันดับต่ำในวงราชการ องค์กรอุตสาหกรรม ลูกจ้างชั้นสูง ช่างฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างปูน ช่างทาสี

ชั้นต่ำ ได้แก่ กรรมกรงานเข้ากินค่า ผู้ไม่มีฝีมือ (unskilled labours) ที่ใช้แต่กำลังแรง ชาวนาที่ปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์บางอย่างในปริมาณน้อยพอกินพอใช้ในครอบครัว แม้ค้าขายเชื่อ หรือตามแหล่งราย

5. มีความกระจัดกระเจา

พฤติกรรมของสังคมไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ที่เป็นผลให้สังคมมีความกระจัดกระเจาไม่สามารถพัฒนาก้าวไปได้เป็นกลุ่มก้อน คือ

1) **อาชีพของประชาชน** ความแตกต่างของประชาชนในด้านอาชีพมีอยู่มาก ประชาชนในเมืองหลวงของไทยมีอาชีพแตกต่างกัน เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ แต่จุดที่แตกต่างกันกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ คือ ในเมืองมีบุคคลที่มีความชำนาญงานพิเศษมากกว่าบุคคลในชนบทและเมืองเล็กๆ จำนวนกรุณาราชที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีมากจนจำนวนไม่สมดุล กับจำนวนประชากร ผิดกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบทจะไม่มีกรุณาราช แต่มีชาวนา ชาวไร่ซึ่งไม่มีสิทธิ์ในที่ดินที่ตนทำกิน สรวนใหญ่กรุณาราชที่ดินตกแก่นายทุนที่อยู่ในเมือง ประเทศชาติจึงจำอยู่ในสภาพเศรษฐกิจที่ตกอยู่ในกำมือของคนกลุ่มน้อย

2) **ระบบการบริหารและลักษณะการบริหารของสังคมไทย** เป็นระบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ การบริหารและการปกครองเน้นอยู่ในระบบเมืองมากกว่าระบบชนบท ตำแหน่งงานใหญ่ ๆ ในด้านการบริหารและการปกครองจะตกอยู่กับกลุ่มคนหนึ่งที่มีชีวิตอยู่แต่ภายในเมือง และดำเนินการสังกัดออกไปยังจุดต่าง ๆ การบริหารและการปกครองขาดก้ามีอำนาจอย่างแท้จริง เมัวร์จะมีตำแหน่งผู้ปกครองหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ภักดีตาม บุคคลเหล่านี้ก็ไม่ได้เป็นตัวจัดการสำคัญในการปกครอง หรือบริหารการปกครองในเขตความ

รับผิดชอบของตน ต่าแห่งงานต่าง ๆ ของสังคมไทยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงคือ ผินเดือนที่อาจ จะเพิ่มขึ้นโดยที่ไม่ต้องทำงานอะไรให้ก้าวหน้าในหน้าที่การทำงานของตนในแต่ละปี

3) การอพยพของคนชนบทเข้าสู่เมือง สังคมไทยจะตกอยู่ในภาวะวิกฤต เพราะมีประชาชนจากชนบทได้หลังในลุ่มน้ำมาสู่ในตัวเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ก่อให้เกิด สภาพสังคมพิการในเมืองหลวง และเกิดปัญหาเรื่องงานในชนบท โดยเฉพาะแรงงานคนหุ่ม สาวที่เป็นภัยกำลังงานที่สำคัญ ทั้งนี้อาจล่าวได้ว่าเป็นพระกาฬศึกษาภาคบังคับมิได้แสดงให้เห็นว่าได้เตรียมคนเพื่อการปฏิวัติตามในท้องถิ่นนั้นๆ บุคคลที่อพยพเข้ามายังเมืองก็มิได้ต่าแห่งสูงกว่า ทั้งยังเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ การปกครอง และอื่น ๆ อีกหลายประการ ทั้งนี้เพราะ บุคคลอพยพเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งได้ค่าแรงถูกเมื่ออยู่ในชนบทอยู่แล้ว และมาได้เพิ่มค่าแรงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเข้ามายังเมือง แต่รายจ่ายสูงกว่าในชนบท หลายเท่า บัญหาเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นกับผู้อพยพเหล่านี้

4) ความแตกต่างในอัตราการเกิด อัตราการเกิดเป็นที่น่ากลัว อันตราย เป็นอย่างยิ่งต่อพื้นที่ของประเทศและต่อภาวะทางเศรษฐกิจ การอาชีพและการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่า สังคมคนเมืองได้มีการชะลอการเกิด และมีการคุมกำเนิดอย่างดี ทำให้จำนวนประชากรลดลงบ้าง แต่คนในชนบทกลับคุณกำเนิดไม่ค่อยได้ผล จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น และต้องไปหางานทำในเมือง

5) วัฒนธรรมไทย ลักษณะของวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้และ ขบวนการเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม มรดกตกทอด ทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดจากการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว และเครื่องมือที่ใช้ใน ขบวนการดังกล่าวคือ การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา ซึ่งมีส่วนช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรม จึงเป็น “มรดกของสังคม”

วัฒนธรรมหลักของไทยหรือวัฒนธรรมที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งได้รับ การทำนุบำรุงส่งเสริมให้ต่างอยู่คู่ชาติไทย เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของคนในชาติและเป็น สัญลักษณ์ประจำชาติไทย มีอยู่ 10 อย่างคือ

1. พุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และเป็นภูมิฐานของชนบ-ธรรมเนียมประเพณีของไทยมาตั้งแต่โบราณกาลจนกระทั่งปัจจุบัน
2. พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันที่มีคุณภาพดีเยี่ยมแต่เริ่มนี้ชาติไทย พระ-มหากษัตริย์ เป็นหลักขั้ยของบ้านเมือง เป็นศูนย์รวมจิตใจและพลังของคนในชาติทั้งชาติ
3. อักษรไทย เริ่มมีใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 1826 ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง มหาราช และได้รับการปรับปรุงสืบทอดมาจนปัจจุบัน นับเป็นเครื่องมือใช้สำหรับสืบทอดวัฒน-ธรรมสู่คนรุ่นหลัง และแสดงถึงความเป็นเอกภาพและเอกลักษณ์ของไทยในการมีภาษาใช้ของเจา-ءเอง
4. ภาษาไทย มีภาษาและตัวอักษรของตนเองมาเป็นเวลาข้าhan เป็นสิ่ง ที่สร้างความภูมิใจ และควรรักษาให้เป็นวัฒนธรรมหลักของชาติสืบไป โดยการใช้ให้ถูกต้อง เช่น พูดให้ถูก เขียนให้ถูก เป็นต้น
5. ประเพณีไทย ประเพณีไทยเป็นเครื่องแสดงถึงวิถีชีวิตและจิตใจของ คนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันว่า มีความเป็นมาและเป็นอยู่กันอย่างไร ประเพณีไทยส่วนใหญ่ มาจากพุทธศาสนา และมีคติแฝงไว้เก็บทั้งสิ้น เช่น ประเพณีการเกิด การตาย การตั้งชื่อ การแต่งงาน การบวชนาค
6. จรรยาบรรยาของไทย ซึ่งมีลักษณะอุภาพอ่อนช้อย ละมุนละมาย รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เช่น การกราบไหว้ การทำความเคารพ บุคคลระดับต่าง ๆ การพูดที่ถูกต้องตามภาษาและเทศแก่บุคคลระดับต่าง ๆ
7. จิตใจของคนไทย ความเป็นคนไทยอ่อนช้อมอารี มีความกตัญญูต่อที่ ฯลฯ ซึ่งได้รับอิทธิพลดอกจากพุทธศาสนา ตั้งแต่古มาแล้ว
8. ศิลปกรรมของไทย ซึ่งแสดงถึงความอ่อนช้อยละเอียดงาม ไม่แพ้ ของอารยประเทศ เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี เพลง และจิตารกรรมต่าง ๆ เป็นต้น
9. สถาปัตยกรรมไทย ซึ่งมีความสง่างามไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชาติอื่น เช่น ปราสาท ราชวัง วัดวาอาราม ถือเป็นศิลปะสูงของชาติที่ควรช่วยกันท่านำนำรุ่ง

10. วรรณคดีไทย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญทางจิตใจ ความรู้สึกทางอารมณ์และแสดงออกมาเป็นตัวหนังสือ ก่อให้เกิดความสะเทือนใจ มีความรู้สึกในทางดีงาม และแห่งไว้ด้วยคติสอนใจ นับเป็นวัฒนธรรมไทยอีกขั้นหนึ่งที่ควรห่วงเห็น และช่วยกันทำนุบำรุงรักษาไว้

6. การศึกษาไทย

การศึกษาไทยเริ่มพัฒนาอย่างมีแผน นับแต่ พ.ศ. 2441 จนเป็นปัจจุบันมีแผนการศึกษาแห่งชาติ (สมัยนั้นเรียกว่า โครงการศึกษา) ฉบับแรก และได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 การศึกษาไทยมีพัฒนาการมาโดยลำดับ

ความมุ่งหมายของการศึกษาทุกแผนการศึกษาล้วนถึงคือ มุ่งให้บุคคลมีความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นหลัก สำหรับโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 จะเน้นที่การผลิตบุคคลเข้ารับราชการ ทั้งนี้ เพราะในสมัยนั้นอยู่ในช่วงการปฏิรูประเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องผลิตบุคคลเพื่อเข้าทำงานในกระทรวงต่างๆ ที่ตั้งขึ้น ในระยะต่อมาปรากฏว่าค่านิยมของการส่งบุตรланเข้าเรียนหนังสือเพื่อหวังเข้ารับราชการมีสูงขึ้น จนต่าแห่งทางราชการไม่เพียงพอที่จะรับผู้ที่จบการศึกษา ดังนั้นความมุ่งหมายของการศึกษาจึงเปลี่ยนไปเป็นการศึกษาเพื่อให้มีงานทำ ซึ่งความคิดนี้เริ่มปรากฏมาตั้งแต่แผนการศึกษา พ.ศ. 2452 เป็นต้นมา และปรากฏขัดเจนยิ่งขึ้นในแผนการศึกษาระยะต่อมา

ความมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาเพื่อให้พลเมืองมีความรู้ หรือที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการให้พลเมืองในชาติทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาให้สามารถอ่านออกเขียนได้ แนวความคิดนี้เริ่มนماตั้งแต่แผนการศึกษา พ.ศ. 2450 และปรากฏขัดเจนยิ่งขึ้นในแผนการศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งในปีเดียวกันนี้ก็ได้มีพระราชบัญญัติประตัมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก และเป็นที่มาสังเกตว่าตั้งแต่แผนการศึกษา พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้มีความมุ่งหมายเป็นลายลักษณ์อักษร และระบุถึงจริยศึกษาไว้ โดยมุ่งให้พลเมืองได้รับการศึกษาทางด้านพุทธศึกษา พลศึกษา และจริยศึกษา และมาเพิ่มหัตถศึกษาอีกด้านหนึ่งในแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2494

ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แผนการศึกษาทุกแผนมีความมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความมุ่งหมายเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นการศึกษาจะต้องสร้างพลเมืองให้เป็นผู้มีความเลื่อมใสและศรัทธาในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สังคมให้มีความสงบและอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธีตามวิถีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2528 : 10 - 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนไทย พอสูบไปได้ว่า ชุมชนไทยแบ่งตามลักษณะการปกครองซึ่งแบ่งลักษณะการบริหารเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงกับท้องที่หนึ่งท้องที่ใด การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ก็จะเกี่ยวข้องกับจังหวัด อำเภอ ไปจนถึงตำบลและหมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นก็ได้แก่ ศุภा�วีบاد เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ฯลฯ .....

การจัดตั้งชุมชนตามลักษณะการปกครองของไทย ส่วนมากจะแบ่งตามจำนวน พลเมืองที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กำหนดให้ จัดตั้งท้องที่ต่าง ๆ ดังนี้

1. หมู่บ้าน ได้แก่ ท้องที่ที่มีคนอยู่ร่วมกัน ประมาณ 200 คน มีบ้านเรือนไม่น้อยกว่า 5 หลังคาเรือน

2. ตำบล ได้แก่ ท้องที่ที่รวมเอาหมู่บ้าน ประมาณ 20 หมู่บ้านขึ้นไป มีราษฎรตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไป

3. อำเภอ ได้แก่ ตำบลหลาย ๆ ตำบลรวมกัน มีราษฎรไม่ต่ำกว่า 10,000 คน

นอกจากนี้ยังจัดให้มีจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยอำเภอหลาย ๆ ออำเภอ การแบ่งเขตจังหวัดจะใช้เกณฑ์ 3 ประการคือ การคมนาคม การปกครอง และเศรษฐกิจ

ท้องที่ที่มีความเรียบง่ายสมควร จะจัดตั้งเป็นเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. เทศบาลนคร มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

2. เทศบาลเมือง มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คน ความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ห้องที่ที่ตั้งเป็นเทศบาลเมืองส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตัวจังหวัด (ศาลากลางจังหวัด) หรืออำเภอ โดยห้องถินนั้นต้องมีรายได้พอที่จะเสียค่าใช้จ่ายของเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนดได้

3. เทศบาลตำบล ได้แก่ ชุมชนที่รัฐเห็นสมควรยกเว้นเป็นเทศบาลโดยพิจารณาจากสภาพความเจริญของห้องถิน และรายได้ที่ได้รับ ไม่คำนึงถึงจำนวนผลเมืองและความหนาแน่นของผลเมือง แต่รั้นอยู่กับการพิจารณาของกระทรวงมหาดไทย

สุขภิบาล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2495 ห้องถินที่มีคนอยู่มากแต่ยังเจริญไม่ถึงขั้นที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาล สุขภิบาลจะมีเนื้อที่ราว 1 - 4 ตารางกิโลเมตร มีร้านค้าประมาณ 100 ห้องเป็นอย่างน้อย มีประชากรราว 1,500 คน

ชุมชนไทยที่เป็นเขตเทศบาล สุขภิบาล อำเภอ หรือจังหวัด มีลักษณะเป็นชุมชนซึ่งมีอยู่ไม่เกินร้อยละ 20 ของทั้งหมด อีกร้อยละ 80 เป็นชุมชนชนบท มีลักษณะเป็นหมู่บ้านขนาดย่อม ตั้งตื่นฐานตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น ริมแม่น้ำลำคลอง ทุ่งกวาง ที่ราบเชิงเขา หรือตามเส้นทางคมนาคม..... ชุมชนไทยส่วนใหญ่ยังเป็นชุมชนชนบท ขาดภูมิภาค ภูมิประเทศ ขาดภูมิปัญญาจน มีรายได้ต่ำ สุขภาพอนามัยไม่ดี ด้อยการศึกษา และไม่ค่อยได้รับการบริการด้านต่าง ๆ จากรัฐบาลอย่างพอเพียง

1.5 ภาระหน้าที่ของชุมชน

เมื่อกลุ่มคนมาอยู่รวมกันเป็นชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบ บริการต่าง ๆ ของชุมชนให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนเพื่อให้เข้าเหล่านี้อยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข

การจัดระเบียบ บริการ และสวัสดิการต่าง ๆ ในชุมชน เป็นภาระหน้าที่ของทุกคน ในชุมชนนั้น ไม่ใช่หน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว ชุมชนต้องมีส่วนรับผิดชอบที่จะจัดให้มีบริการชั้นอย่าง

มีสัดส่วนและกลมกลืนกับความต้องการในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสามารถพัฒนาตนเองตามขั้นตอนความสามารถของชุมชน (พร็อตต์ เดชะรินทร์, 2524 : น. 23)

พร็อตต์ เดชะรินทร์ (2524 : 23 - 30) ได้เสนอแนวความคิดเรื่องการกิจหน้าที่ของชุมชนเป็นสองแนว คือ

- การกิจหน้าที่ของชุมชนในทรอคุณของนักสังคมวิทยาชนบท
- การกิจหน้าที่ของชุมชนในทรอคุณของนักสังคมมนุษย์วิทยา

แนวความคิดของนักสังคมวิทยาชนบท

Charles Hoffer ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยาชนบทแห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตต ได้สรุปการกิจหน้าที่ของชุมชนในชนบทโดยทั่วไปว่า หากจะให้คนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุข และจะรอดิคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนที่เดิมแต่ได้นั้น ทุกชุมชนควรจะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับสมาชิกในชุมชนดังต่อไปนี้

1. บริการขั้นต้นสำหรับสมาชิกใน primary services บริการขั้นต้น หมายถึงสิ่งที่สมาชิกของชุมชนทุกวัยจะต้องใช้ และบริการขั้นต้นนี้เองที่จะทำให้สมาชิกมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดความรู้และนิยมประเพณีของท้องถิ่นสืบต่องอกไป ตัวอย่างของบริการขั้นต้นที่เห็นได้ชัดคือ สถานีอนามัยหรือสถานพยาบาล เมื่อสมาชิกในชุมชนเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีการให้กำเนิดแก่สมาชิกใหม่ก็ต้องอาศัยบริการอนามัย

ถัดมาคือโรงเรียนที่จะให้การศึกษาอบรมสั่งสอนวิชาความรู้แก่สมาชิกที่เกิดมาในนั้น การให้การศึกษาในความหมายของกรอบบริการนี้มีให้หมายเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ จะต้องมีความรู้เพื่อการประกอบอาชีพให้อยู่รอดในชุมชน การให้การศึกษาแก่สมาชิกของหมู่บ้านไทยยังคงทำแต่ในรูปการอ่านออกเขียนได้เสียมากกว่า ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพดูจะยังไม่มีใครทำกันจริงจังนัก โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ

บริการถัดมาที่นับว่าสำคัญ คือ สถาบันทางศาสนา ในหมู่บ้านชนบทไทย ส่วนใหญ่หมายถึง วัดในศาสนาพุทธ ความหมายของสถาบันศาสนาที่ก่อร้างหมายรวมถึงความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน คำสั่งสอนในศาสนา สถาบันศาสนาเปรียบเสมือน

มาตรการควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน ในชุมชนนบท ไทยจะเห็นอิทธิพลของศาสนาอยู่มากที่เดียว และดูเหมือนจะเป็นบริการที่มีเกือบครบถ้วนทุก แห่งบ้านในชนบทไทย

2. ชุมชนจะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับสมาชิก (essential facilities) สิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นนี้ย่อมแล้วแต่ประเภทของชุมชน และความเจริญมาก น้อยของชุมชน แต่โดยสรุปแล้วควรจะต้องมีลิสต์ต่อไปนี้คือ ถนนภายในชุมชน และถนนติดต่อ ชุมชนภายนอก น้ำกินและน้ำใช้เพื่อการประกอบอาชีพ ไฟฟ้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและ สถานที่พัก ถ้าจะนำมาระบบเทียบกับหมู่บ้านในชนบทไทยแล้ว ในปัจจุบันดูเหมือนจะยังขาด อยู่กับเรื่องน้ำกินน้ำใช้ที่ไม่ได้เพียงพอทุกครุภัณฑ์ ถนนติดต่อทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน บาง หมู่บ้านมีพร้อมแล้วเรื่องน้ำและถนน กำลังต้องการไฟฟ้า และบางแห่งการจัดให้มีน้ำกินน้ำใช้ ยังไม่พอเพียง ก็เดียวจัดให้มีไฟฟ้าใช้ก็มี

3. ชุมชนจะต้องจัดให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น (local administration) หน่วยการ ปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเมืองชุมชน เป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนที่จะตัดสินใจ ในกระบวนการทำหน้าที่ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ถ้าเป็นชุมชน สมัยก่อนก็เหมือนหัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือ

4. ชุมชนจะต้องจัดให้มีการรักษาคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิกทั้งทรัพย์สินและ ร่างกาย (social controls) ความสงบสุขของชุมชนทางสวัสดิภาพ ทรัพย์สินและร่างกาย ถ้ามอง ในชุมชนที่เจริญมาแล้วคือ การจัดให้มีตำรวจเป็นผู้ให้การคุ้มครอง แต่ในหมู่บ้านชนบทไทยผู้ ให้ความคุ้มครองเรื่องเหล่านี้อาจเป็นชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นเอง จัดให้มีเวรยามคอยป้องกัน วัว ควาย สัตว์เลี้ยง ในบริเวณหมู่บ้านบางแห่งใช้ชายจกรรจิในหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันนี้มีการคุกคามทางการเมือง บางหมู่บ้านจัดให้มีอาสารักษาติดแคน นอกจากการปกปัก รักษาทรัพย์สินของชาวบ้านแล้วยังทำการต่อสู้ป้องกันการบุกรุกของบุคคลที่เข้ามาคุกคามและ ก่อให้เกิดการบ่นป่วนภายในหมู่บ้านที่เจ้าตั้งกว่า ผู้ก่อการร้าย ในบางท้องที่มีผลเมือง ตำรวจ และทหารที่ทำหน้าที่เป็นชุดคุ้มครองอาศัยอยู่ภายในหมู่บ้าน แต่ฝ่ายป้องกันที่มีประโยชน์ต่อ

ชุมชนยังรึเปล่า หน่วยป้องกันที่ชุมชนจัดตั้งกันขึ้นมาเอง สรุนจะทำได้เพียงไวนั้นขึ้นอยู่ที่ความตั้งใจของผู้นำในหมู่บ้าน

แนวความคิดของนักสังคมมานุษยวิทยา

ไฟร์ตัน เดอะรีนฟ์ ได้วิเคราะห์เรื่องความต้องการของคนชราอาจารย์ Bennett และ Melford ที่เขียนไว้ในหนังสือ Social Life จะให้เข้ากับสถานการณ์ในชุมชนไทยเป็นข้อ ๆ ดังนี้ (Bennett, J., 1952 : 44 - 59)

‘ 1. ทุกชุมชนจะต้องมีระบบการหน้าที่ทางสociology ของสมาชิกภายในชุมชน (biological function) สมาชิกภายในชุมชนที่เกิดมาแทนสมาชิกที่ตายจากไปจะต้องได้รับการเลี้ยงดู เอาใจใส่ในเรื่องปัจจัยทั้งสี่คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การรักษาโรคภัยให้เจ็บ นอกจาก เป็นภาระของครอบครัวแล้ว ชุมชนต้องมีหน้าที่ค่อยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจัดบริการเรื่อง เหล่านี้ให้แก่สมาชิกในชุมชน นักการศึกษาได้อธิบายต่อไปว่า การจัดบริการในด้านนี้รวมไปถึง การรักษาคุ้มครองสวัสดิภาพของสมาชิกและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในรูปวัตถุสิ่งก่อสร้าง ที่จะนำมาเพื่อสนับสนุนปัจจัย 4 ดังกล่าวด้วย พิจารณาให้ดีก็คือการรวมบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกบางอย่างภายในชุมชนนั้นเอง แต่แทนที่จะพูดถึงสิ่งแวดล้อมก่อน กลับพูดถึงความต้องการทางสociology ของสมาชิกในชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นในการอธิบาย ’

2. ทุกชุมชนจะต้องจัดให้มีบริการทางเศรษฐกิจ และบริการอื่น ๆ เพื่อสมาชิก (economical services function) ภาระหน้าที่ในข้อนี้ได้พยายามอธิบายถึง ความต้องการของสมาชิกในชุมชนในด้านเศรษฐกิจ รวมตลอดถึงบริการอื่น ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ด้าน การตลาด การให้ความรู้ในรูปการฝึกอบรมให้สมาชิกมีความสามารถในการประกอบอาชีพที่ตน ถนัด ภายในชุมชนควรจะจัดให้มีการแบ่งผลผลิตตามสัดส่วนความเชี่ยวชาญของภาคพื้นที่ ระหว่าง สมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ควรจะต้องมีการแบ่งการใช้แรงงานให้ถูกต้องตามวัยและอายุของ สมาชิกในชุมชน แบ่งแยกตามความถนัดและวัยที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สุด

3. ภารกิจหน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ของชุมชน (production of new members) นักการศึกษาได้อธิบายถึงภาระหน้าที่ของชุมชนในเรื่องนี้ เป็นการเดือนให้ระวังว่า บางชุมชน

ไม่สนใจต่ออัตลักษณ์ของคนในชุมชน ไม่มีการวางแผนครอบครัว การเกิดเป็นเรื่องของธรรมชาติไม่ควรจะป้องกัน หากมีสมาชิกเกิดมาในชุมชนไม่สามารถให้บริการและเลี้ยงดูได้ เป็นผู้มีคุณภาพ ชุมชนย่อมประสบกับปัญหาสุดຄอนานั้น ชุมชนเหล่านี้มักเป็นชุมชนที่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา

4 ทุกชุมชนจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในกระบวนการให้การศึกษา การปลูกฝังสมาชิกของชุมชนให้อยู่ในแนวทางที่ชุมชนต้องการ (socialization of new members) คำยอชิบาย ในภาระหน้าที่ของชุมชนได้เคยอธิบายไว้แล้วมากมาย แต่กล่าวโดยสรุป็คือ ทุกชุมชนต้องตั้งความหวังในเรื่องความเจริญก้าวหน้าอยู่ที่สมาชิกรุ่นใหม่ ๆ ของชุมชน จะต้องจะมั่นคงและมีภาระวางแผนในการศึกษาอบรมปลูกฝังชุมชนรุ่นหลัง และจะต้องเริ่มวางแผนระบบตั้งแต่ครอบครัว เพื่อaneln ในโรงเรียน เลยออกแบบถึงสังคมการทำงานที่ตนมืออาชีพในวงการนั้น

5 ทุกชุมชนจะต้องมีภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน จัดให้มีสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน (maintenance of order) นอกจากจะจัดในรูปของระบบเนียมประเมณแล้ว ยังหมายรวมถึงข้อกำหนดกฎหมายที่อาจจัดทำขึ้นเพื่อใช้ภายในชุมชนเอง ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการป้องกันในด้านสวัสดิภาพทางร่างกายและทรัพย์สิน ของสมาชิกในชุมชน อาจจัดตั้งกองอาสาสมัครภายนอกชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ ในบางชุมชนผู้ที่เคยผ่านศึกษาความหรือผู้ที่ปลดเกษียณอยู่จากการมาประจำอยู่ในชุมชนร่วมกับเยาวชนของชุมชน

6. ทุกชุมชนต้องมีภาระหน้าที่ในการสร้างสรรค์ ปลูกฝังคุณค่าของสมาชิกภายในชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (meaning and motivation) การที่ชุมชนจะคงอยู่ถาวรได้นั้น สมาชิกภายนอกชุมชนต้องมีความภูมิใจและรักคุณค่าของตนที่เกิดมาในชุมชนนั้น เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะเป็นข้อผูกพันจิตใจของคนในชุมชน และยังเป็นสิ่งแสดงถึงการเอาใจใส่ต่อบุคคลทุกคนทุกวัยที่อยู่ในชุมชน จะนั้น ในชุมชนควรจะมีการจัดพิธีการในโอกาสต่าง ๆ ที่จะเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคล และเกิดศรัทธาในชุมชนของตน เช่น จัดให้มีงานวันเด็ก งานวันแม่ วันครู การแจกประกาศนียบัตร การประมวลภาพ ตลอดจนพิธีการอื่น การรับรองวัล สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการสร้างคุณค่าของชีวิต และเป็นการทำให้เห็นความสำคัญของคนรุ่ยต่าง ๆ และทำกับเป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน

พิมพ์พจน์ เทพสุเมธานนท์ (2532 : 30 - 31) ได้สรุปว่างานนี้ของชุมชนได้ดังนี้

1. จัดบริการชั้นต้นสำหรับสมาชิกในชุมชน บริการดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีประโยชน์และสามารถใช้ได้ เช่น การจัดให้มีสถานพยาบาลหรือสถานอนามัยในชุมชนนั้น ๆ เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วย สมาชิกในชุมชนก็ต้องมาใช้บริการดังกล่าว

โรงเรียนก็เป็นบริการชั้นต้นสำหรับสมาชิกในชุมชน เป็นสถานที่ในการศึกษา ส่งสอนวิชาความรู้และอบรมสมาชิกที่เกิดใหม่ ให้น่าความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความอยู่อาศัยในชุมชน

บริการต่อมาที่นับว่าสำคัญคือ สถาบันทางศาสนา ในหมู่บ้านชนบทไทย ส่วนใหญ่มายถิ่น วัดในพุทธศาสนา ความหมายของสถาบันศาสนากว้าง ๆ หมายรวมถึงความเชื่อถือในธรรมเนียมประเพณีของหมู่บ้าน คำสั่งสอนในศาสนา สถาบันศาสนา เปรียบเสมือนมาตรฐานการควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายในชุมชน ในชุมชนชนบทไทยจะเห็นอิทธิพลของศาสนาอยู่มากที่เดียว และดูเหมือนจะเป็นบริการที่มีเกื้อหนุนกันทุกหมู่บ้านในชนบทไทย (เพรตต์ เดชรินทร์, 2524 : 24)

2. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นแก่สมาชิกในชุมชน เช่น

- ก. มีน้ำดื่ม น้ำใช้อ่างเพียงพอ
- ข. มีถนนลาดยางในชุมชน และถนนติดต่อกับชุมชนภายนอก
- ค. มีไฟฟ้า
- ง. สนามกีฬา สนามเด็กเล่น
- จ. สวนสาธารณะ
- ฉ. การรักษาความสะอาด (กวาด และเก็บขยะ)

ฯลฯ

3. จัดให้มีตัวแทนของสมาชิกชุมชน ในการดำเนินการอย่างโดยย่างหนักเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน เช่น การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นตัวแทนของสมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนคณะกรรมการดังกล่าวจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือแก้ไขปัญหานั้น ๆ

4. การรักษาคุ้มครองความปลอดภัย และสวัสดิภาพของสมาชิกในด้านร่างกาย และทรัพย์สิน อาจทำได้โดยการที่คณะกรรมการหมู่บ้านรวมเงินจากสมาชิกในชุมชนเพื่อนำไปจ้างยามรักษาการ หรือจัดให้มีตัวรัวเป็นผู้ให้การคุ้มครอง

5. สร้างความเป็นปึกแผ่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชุมชน โดยจัดให้มีพิธีการในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานทำบุญปีใหม่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีทราบจะที่ต่อชุมชน

สรุปได้ว่า ภาระหน้าที่ที่จำเป็นจะต้องมีในชุมชนทุกแห่ง มีดังนี้

1. หน้าที่ในการจัดทำสมาชิกใหม่แก่ชุมชน โดยวิธีการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ ได้จากสถาบันครอบครัว หรืออาจได้จากการที่คนจากชุมชนอื่นย้ายมา ทำให้ชุมชนมีอายุยาวนานขึ้น

2. หน้าที่ในการจัดบริการขั้นต้น สำหรับสมาชิกในชุมชน เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของคนในชุมชน บริการดังกล่าวได้แก่

- การจัดให้มีสถานพยาบาลหรือสถานอนามัยในชุมชน
- มีโรงเรียน ให้การศึกษาและอบรมแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกเป็นคนดีและมีความรู้ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ
- จัดให้มีสถาบันทางศาสนา เป็นสถาบันที่มีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนมีความประพฤติดี สามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

3. หน้าที่ในการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นแก่ชุมชน ได้แก่

- มีน้ำดื่ม น้ำใช้อ่างเพียงพอ
- มีถนนลาดยางในชุมชน และถนนติดต่อ กับชุมชนอื่น
- มีไฟฟ้าใช้อ่างหัวถัง
- มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น
- มีสวนสาธารณะ
- มีหน่วยงานรักษาความสะอาด

4. หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน เพื่อให้สมาชิกอยู่อย่างปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สิน อาจทำได้โดยการติดต่อให้มีตำรวจเป็นผู้ให้ความคุ้มครอง หรือโดยการรวบรวมเงินจากสมาชิกเพื่อนำไปปัจจัยมารักษาการ เป็นต้น

5. หน้าที่ในการสร้างความเป็นปึกแผ่นและความสามัคคีในชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมหรือพิธีการในโอกาสต่างๆ เช่น งานบวain งานสงกรานต์ หรือจัดให้มีการแข่งขันกีฬา เป็นต้น ทำให้สมาชิกในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน